Alert

nezavisni magazin za okoliš

Studeni/Novembar 2010. Godina 1. broj 14

Na našoj planeti sve je ograničeno, sve ima rok trajanja. Moramo prihvatiti stil života koji je kompatibilan tim limitima, odviknuti se od konzumerizma, krađe od prirode i predatorstva.

Tada ćemo biti održivi i solidarni.

Misija Alerta je informiranje o zaštiti okoliša, očuvanju prirodne i kulturne baštine kao društvenom i političkom pokretu.

HRVATSKA ŽIVI IZNAD MOGUĆNOSTI SVOJIH PRIRODNIH RESURSA

Napisala : Petra Boić Petrač, WWF

WWF, svjetska organizacija za zaštitu prirode, objavio je novu analizu koja pokazuje da su potrebe čovječanstva za prirodnim resursima oko 50 posto više negoli zemlja to može podnijeti. Podaci su to objavljeni u novom izdanju WWF-ova „Living Planet Reporta“ (Izvještaj o živućem planetu), vodećeg istraživanja o zdravlju planeta, objavljenog 13. listopada 2010. godine. Hrvatska je jedna od zemalja koja živi iznad svojih prirodnih mogućnosti, pokazuje istraživanje.

Općenito, naše potrebe za prirodnim resursima udvostručile su se od 1966. godine. Kako bismo održali svoj stil života, koristimo vrijednost istovjetnu 1,5 vrijednosti prirodnih resursa planete.

Nastavimo li živjeti iznad Zemljinih mogućnosti, do 2030. trebat ćemo vrijednost dviju planeta kako bismo zadovoljili svoje godišnje potrebe. „Novo izvješće WWF-a otkriva da Hrvatska troši više prirodnih resursa negoli joj je dostupno.Primjerice, kada bi svi na zemlji živjeli poput Hrvata, trebali bismo više od dva planeta. Drugim riječima, trebali bismo vrijednost naše Zemlje uvećanu za Veneru i Mjesec. Nastavimo li trenutačne trendove potrošnje, to će nas odvesti do točke s koje povratak neće biti moguć“, kaže Stella Šatalić iz WWF Mediteranskog programa u Hrvatskoj.

Alert
NEZAVISNI MAGAZIN ZA OKOLIŠ

Glavna urednica: *Ljiljanka Mitoš Svoboda*
Grafički urednik: *David Karakaš*
Izdavač: *Press centar za okoliš Hrvatske*
MB: *01885057*
OIB: *61613498234*
ŽR: *PBZ 2340009-1110335583*
Kontakt: *info@alertonline.org*

U usporedbi s Hrvatskom, Bosna i Hercegovina i Srbija imaju niži ekološki otisak, iako je on i dalje prevelik za Zemljine mogućnosti održivosti. Stil života u Bosni iziskuje 1,5 prirodnih vrijednosti planeta, dok u Srbiji zahtjeva 1,3 vrijednosti prirodnih resursa planeta, što je istovjetno globalnom prosjeku ekološkog otiska.

WWF-ov „Living Planet Report“ dokumentira promjenu stanja biološke raznolikosti1, ekosustava i ljudsku potrošnju prirodnih dobara. Izvještaj spaja dva najsveobuhvatnija skupa podataka: jedan o stanju svjetske biološke raznolikosti – Living Planet indeks, te drugi o ljudskoj potrošnji prirodnih resursa – Ekološki otisak.Prateći divlje vrste, Living Planet indeks također prati i zdravstveno stanje ekosustava. Od 1970.indeks je pao za oko 30 posto. Taj globalni trend sugerira da degradiramo prirodne ekosustave po stopi bez presedana u ljudskoj povijesti.

Biološka raznolikost stupanj je varijacije životnih oblika unutar određenog ekosustava, bioma ili čitavog planeta.Biološka raznolikost jedna je mjera zdravlja ekosustava. Život na Zemlji danas se sastoji od više milijuna različitih bioloških vrsta. Ujedinjeni Narodi 2010. godinu proglasili su Međunarodnom godinom biološke raznolikosti. Ekološki otisak prati područje biološki produktivne zemlje i vode potrebne da osigura ekološke resurse i servise – hranu, vlakna i drvo, zemljište na kojem će se graditi kao i zemljište koje će apsorbirati ugljični dioksid (CO_2) osloboćen spaljivanjem fosilnih goriva. Podaci o ekološkom otisku obavještavaju nas da čovječanstvo živi iznad kapaciteta koje proizvodi planet.

Deset zemalja s najvećim ekološkim otiskom po osobi su Ujedinjeni Arapski Emirati, Katar, Danska, Belgija, Sjedinjene Države, Estonija, Kanada, Australija, Kuvajt i Irska.

„Zemlje koje ne kontroliraju dobro svoju potrošnju prirodnih resursa riskiraju svoj razvoj“, kaže Šatalić. „One zemlje koje su u mogućnosti pružiti najbolju kvalitetu života s najnižom ekološkom potražnjom neće samo služiti globalnom interesu nego će postati i vođe u resursima ograničenom svijetu”. „Living Planet Report“ također pokazuje da se visok otisak i visoki stupanj potrošnje ne odražavaju u višoj razini razvoja. Za borbu s najhitnijim problemima planeta, WWF traži osobito povećanje udjela zaštićenih područja

te da se zaustavi pretjerano korištenje vode i fragmentacija slatkovodnih sustava.

Izvanredna prirodna baština kompetitivna je prednost Hrvatske u Europi. Tako Hrvatska privlači više od 11 milijuna posjetitelja svake godine. WWF poziva vladu da smanji prijetnje zaštićenim područjima te da ih integrira u razvojne planove kako bi doprinijeli prirodi, ljudima i razvoju.

„Također je do svakoga od nas da u svakodnevnom životu brinemo za prirodu koja nas okružuje te da razmišljao o tome kako naš način života utječe na prirodni svijet, primjerice način na koji koristimo vodu i struju“, zaključuje Šatalić iz WWF Mediteranskog programa u Hrvatskoj.

Hrvatska odbila Rezervat Mura – Drava – Dunav

Autor: Kruno Kartus / tportal.hr

Republika Hrvatska neće potpisati Deklaraciju o uspostavi Prekograničnog rezervata biosfere Mura – Drava – Dunav tijekom konferencije o biološkoj raznolikosti, koja se do 29. listopada održava u Japanu. Sve ostale zemlje obuhvaćene budućim rezervatom – Austrija, Slovenija, Mađarska i Srbija – potpisat će sporazum kojim se želi uspostaviti najveće zaštićeno područje u Europi, a Hrvatska će to odgoditi. Ministarstvo kulture, u kojem je Uprava za zaštitu prirode, na austrijsku inicijativu odgovorilo je da još uvijek traje 'interna procedura, za što je potrebno dodatno vrijeme'. Potez Ministarstva kulture ovisi o stavovima nekoliko drugih ministarstava, pa i resora ministra vanjskih poslova Gordana Jandrokovića.

'U pismu se navodi kako Republika Hrvatska podržava inicijativu o suradnji sa susjednim državama u vodnom gospodarstvu i očuvanju biološke raznolikosti. Želeći aktivno sudjelovati u predloženom projektu, a s obzirom na kratak rok i imajući u vidu činjenicu da se najveći dio područja predloženog rezervata biosfere nalazi upravo na teritoriju Republike Hrvatske, kao i da se trebaju provesti međuresorna usklađivanja i pripreme, hrvatska strana je ukazala na potrebu dovršetka interne procedure, za što je potrebno dodatno vrijeme', odgovor je MVPEI-ja na pitanje tportala zašto Hrvatska ne želi blagosloviti osnivanje velikog rezervata.

Budući da je područje Mure, Drave i Dunava vrlo značajno za čuvanje europske bioraznolikosti, potporu proglašenju rezervata dao je u srpnju i europski povjerenik za okoliš Janez Potočnik. 'Inicijativa ima mogućnosti za regionalnu suradnju između Austrije, Hrvatske, Mađarske, Srbije i Slovenije i za zbližavanje ovih zemalja. Slažem se da je predstojeća konferencija potpisnica Konvencije o biološkoj raznolikosti koja se održava u Nagoyi izvanredna prilika da se inicijativa raspravi i predstavi široj javnosti', ocijenio je Potočnik u pismu koje je nabavio tportal.

Prvo treba proglasiti Regionalni park Mura - Drava

To je nastavak zamršene priče koja počinje u veljači 2008. godine kada je ministar kulture Božo Biškupić donio odluku o preventivnoj zaštiti Mure i Drave. Zatim, 17. rujna 2009. godine s mađarskim kolegom Imrom Szabóm Biškupić je potpisao izjavu o uspostavi hrvatsko-mađarskog Prekograničnog rezervata biosfere Mura - Drava - Dunav. Potpisivanju je prisustvovala i premijerka Jadranka Kosor. Usporedo, u Hrvatskoj je počela procedura za proglašenje Regionalnog parka Mura - Drava, koji će obuhvatiti područja Medimurske, Varaždinske, Koprivničko-križevačke, Virovitičko-podravske i Osječko-baranjske županije.

Regionalni park Mura - Drava trebao bi biti hrvatska baza za Prekogranični rezervat biosfere. 'Prethodnim proglašavanjem Regionalnog parka Mura - Drava osigurava se učinkovito upravljanje središnjom zonom budućeg Rezervata biosfere', piše u priopćenju s mađarskog sastanka Biškupić - Szabó, lani u rujnu.

Protivi se Ministarstvo gospodarstva?

Stoga izgleda da je Regionalni park Mura - Drava karika koja nedostaje u velikom lancu, a za nju ekološke udruge krive Ministarstvo gospodarstva, koje je navodno protiv zaštite dviju rijeka jer podupire hidroelektrane, o čemu je tportal pisao.

Nakon optužbe za protivljenje zaštiti rijeka Tomislav Mazal, savjetnik ministra Đure Popijača, tportal je izvijestio da to ministarstvo smatra da 'proglašenje regionalnih parkova, parkova prirode i nacionalnih parkova mora biti usklađeno na način koji omogućava održivi razvoj tog područja'.

Zato, te zbog nepotpisivanja izjave u Nagoyi, ekolozi smatraju da iza svega stoje elektroenergetski lobiji. 'Da li se iza uskraćivanja podrške Ministarstvu kulture nalazi plan o izgradnji novih hidroelektrana na Dravi, kao što su Molve 1 i 2, ili se radi o neriješenim odnosima sa Srbijom?', pita Tibor Mikuška, ekolog iz Hrvatskog društva za zaštitu ptica i prirode.

Kada se konačno proglasi Prekogranični rezervat biosfere Mura - Drava - Dunav, to će značiti da svih pet zemalja, uz Hrvatsku, Austrija, Slovenija, Mađarska i Srbija, u njemu vide reprezentativno ekološko područje s tri osnovne zadaće: očuvanje prirodnih vrijednosti, poticanje održivog razvoja te poticanje znanstvenog rada vezanog uz unapređenje kvalitete života i održivo korištenje prirodnih dobara. Pored toga, kao što stoji u pismu povjerenika Potočnika, ovakav rezervat temelj je za suradnju tih zemalja na zaštiti okoliša, gospodarstvu, turizmu, znanosti, a za takve projekte može se tražiti potpora fondova Europske komisije.

MIRELA HOLY

Razgovarala: Ljiljanka Mitoš Svoboda

Jedan plavi šešir elegantne ali stroge i čiste forme autorski je modni rad današnje saborske zastupnice SDP-a , Mirele Holy. Izložen je na jednoj od brojnih modnih revija i kreatorskih izložbi na kojima je prije desetak godina sudjelovala zastupnica Holy.

Mirela Holy studirala je etnologiju i književnost na Filozofskom fakultetu, doktorica je humanističkih znanosti. U području zaštite okoliša i održivog razvoja ima široko iskustvo, jer je u dvadesetima bila aktivistica u Zelenoj akciji, a od 2000. do 2005. radila je u Ministarstvu zaštite okoliša na poslovima odnosa s javnošću, a potom kao šefica kabineta ministra Ive Banca. Od 2007. godine izabrana je kao zatupnica SDP-a u Sabor RH. Potpredsjednica je Odbora za zaštitu okoliša Sabora RH. Predavačica je na London School of Public Relations te na specijalističkom diplomskom studiju 'Upravljanje poslovnim komunikacijama' na Veleučilištu VERN'. Autorica je knjige „Mitski aspekti ekofeminizma“, pokreta koji se temelji na razmišljanju o podudarnosti između središnjih teza ekologizma i feminizma, odnosno na suprotstavljanju dominaciji nad prirodom i dominaciji nad ženama.

Mirela Holy postepeno zauzima vodeća mjesta u politikama zaštite okoliša, socijalne pravde i i rodne jednakosti u Hrvatskoj.

Shvaćate li politiku kao kreativno područje na kojem se, kao u umjetnosti, žene mogu dokazati na sebi svojstvene načine?

Vjerujem da, ako se predajete s veseljem onome što radite, možete se baviti bilo čime na kreativan način. Tada je svejedno bavite li se modom, politikom, pisanjem, odnosima s javnošću ili pak 'običnim' uredskim poslom. Ne vjerujem u podjele među ljudima, pa u tom smislu mislim da nema velike razlike između muškaraca i žena u kreativnom odnosu prema poslu. Ako s voljom i entuzijazmom, pa rekla bih i s užitkom, radite ono što volite i ono što vas interesira u tome ćete biti kreativni bez obzira jeste li ženskog ili muškog spola. Ono što je različito, barem u kontekstu hrvatskog prilično patrijarhalnog društva, jest odnos glavnih struja društva prema ženama u politici. Nažalost, u Hrvatskoj se politika još uvijek smatra 'muškim' poslom, a žene u politici zbog toga još uvijek nemaju isti 'značaj' i istu 'težinu' kao naši muški kolege. To je, priznajem, frustrirajuće jer se 'muški' glas više i bolje čuje no 'ženski' glas, i to bez obzira na sadržaj onoga što se govori. Primjerice, ako imate pressicu na kojoj govore političar i političarka u pravilu će u medije otići ono što je rekao političar, a ono što je rekla političarka spomenut će se tek usputno, ili će čak biti ignorirano. Osim toga, političarke se često u javnosti pokušavaju ugurati u tzv. ženski geto u smislu tema kojima se 'smiju' baviti, a još više naglašavanjem naših 'ženskih' karakteristika, odnosno ignoriranjem naših 'političkih' značajki. Zbog toga je politika za mene veliki izazov jer sam, ne samo po tome što sam žena, već i po tome što se ne uklapam u 'protokolarne' obrasce politički prihvatljivog hrvatskog modela, na neki način 'diskvalificirana' za bavljenje politikom. Čak štoviše, prema priručnicima sa savjetima za političare/ke, ja sam primjer onoga što političari/ke ne bi smjeli/e raditi ukoliko žele uspjeti u politici. No, zašto bi se, s druge strane, s politikom u Hrvatskoj 'smjeli' baviti samo sredovječni, oženjeni muškarci s dvoje ili troje djece, navodni vjernici i vatreni domoljubi? Ne pristajem na takve klišeje i smatram da prostor politike i političkog dijaloga treba jako proširiti kako bi dobio obilježje mnogoglasja koje osigurava različite poglede i rješenja ključnih društvenih problema.

Na kojoj je razini danas – u usporedbi s vremenom unazad 10 godina ekološka komunikacija između državnih institucija/ustanova, civilnog društva, građanki i građana, medija i političkih stranaka?

Bojim se da je ta komunikacija još uvijek više formalnog, no sadržajnog tipa. U međuvremenu smo ratificirali Arhušku konvenciju i time se obvezali na informiranje i sudjelovanje javnosti u procesima donošenja odluka o pitanjima iz područje zaštite okoliša, no praksa pokazuje da se te obaveze provode formalno, samo da bi se zadovoljio okvir. To je vidljivo prilikom izrade i donošenja zakona i strategija iz područja zaštite okoliša, prirode i prostora. Pristigle primjedbe građana/ki i udruga uglavnom se ignoriraju, a nerijetko se ne poštuju ni obavezni zakonski rokovi za provedbu javnih rasprava. Tijela javne vlasti ne daju argumentirana objašnjenja zbog čega nisu uvažene primjedbe javnosti čime se izigrava ne samo smisao međunarodnih konvencija, zakona i podzakonskih dokumenata, već i smisao Ustava RH koji obvezuje na poštivanje načela supsidijarnosti,

načela da se odluke donose u što bližem odnosu s građanima/kama. Situacija je još tragičnija kada se ima na umu na koji se način ne provodi i ne poštuje Zakon o pravu na pristup informacijama. Dakle, u smislu donošenja zakona i ratifikacije konvencija otišli smo nekoliko koraka u pozitivnom smjeru, no problem je što se ti zakoni ne poštuju u praksi.

Kako biste ocijenili razinu i kvalitetu političke kulture unutar našeg političkog miljea, dakle i u Saboru? Prevladava li provincijalizam i patrijarhizam, bez obzira što je većina saborskih zastupnika titulirana kao dr. , mr., dipl. i slično?

Nipošto ne smatram da se prostor politike značajno razlikuje bilo u pozitivnom, bilo u negativnom kontekstu od prosjeka hrvatskog društva. Rekla bih – nažalost, jer bi bilo puno jednostavnije za sve optužiti korumpirane, lijene i nesposobne političare i političarke, no suočiti se s činjenicom da hrvatsko društvo u cjelini ima jako puno karakteristika koje se obično pripisuju isključivo političkim elitama. Imala sam se prilike kretati u političkim krugovima, među državnom administracijom, akademskom i umjetničkom miljeu, među aktivistima/cama civilnog društva, i najzad imala sam višegodišnje iskustvo rada s gospodarskim sektorom i nisam primijetila neka velika odstupanja u bilo kojem od tih sektora. Svugdje ima ovakvih i onakvih ljudi, kvalitetnih i vrijednih i onih manje kvalitetnih. Mislim da je pogrešno donositi unificirane, generalne zaključke o bilo kojoj 'grupi' ljudi. Svi/e smo mi, bez obzira na to što radimo, pojedinci i pojedinke i treba nas se procjenjivati jedino kao zasebne osobe. Činjenica je da smo često kao osobe skloni/e sebi progledati kroz prste, a kod drugih ljudi neke stvari preuveličavati u negativnom kontekstu. Mislim da bi nam svima, pa i društvu u cjelini, s jedne strane dobro došlo znatno više samokritičnosti i osobnog osjećaja odgovornosti i, s druge strane, više tolerancije i uvažavanja tuđeg mišljenja i različitosti. Za sada, u svim sferama društva, ne vidim puno takvih karakteristika pa moram zaključiti da smo još uvijek jako patrijarhalno, pa čak i ksenofobično društvo čije je nelijepo obilježje binarna, iznimno hijerarhizirana struktura Ja – Drugi, gdje je ono Ja poželjno i dobro, a ono Drugi loše i sumnjivo. Takvo poimanje društva i svijeta prisutno je u cijelom društvu pa samo posjedovanje akademske titule apsolutno ništa ne znači u tom kontekstu.

Vaš roman-mit Apokalipsa već je „punoljetan“. Je li doživio promociju kao knjiga, ili se uklopio u Vašu knjigu „Mitski aspekti ekofeminizma“? Osim Vas, nijedna žena nije se javno deklarirala kao ekofeministkinja, makar urbana...

Apokalipsu sam objavila kao devetnaestgodišnjakinja i tada nisam puno razmišljala o cijeloj mašineriji koja obično prati objavu knjiga. Bilo mi je važno objaviti 'Apokalipsu' jer sam u njoj adolescentski strastveno i naivno progovorila o nepravdama koje sam vidjela u društvu i vjerovala da je to dovoljno da se moj 'glas' čuje. Nisam imala promociju knjige, a ni distribucija knjige nije bila kvalitetno odrađena što je bio isključivo moj propust. 'Apokalipsa' i 'Mitski aspekti ekofeminizma' su dvije jako različite knjige jer je 'Apokalipsa' roman mit, a 'Mitski aspekti ekofeminizma' esej, rasprava, uvod u teoriju i praksu ekofeminizma. Ono što im je zajedničko je propitivanje i kritika nepravednog patrijarhalnog društva u kojem živimo i nepovjerenje u društvene odnose koji se temelje na bilo kojem obrascu moći, dominacije odnosno subordinacije. Ekofeminizam mi je dobro poslužio jer kao radikalni feministički i ekologistički pokret iznimno kritički propituje tu društvenu strukturu hegemonija u kojima još uvijek, 21. stoljeću usprkos, živimo, ali se nikada nisam smatrala, niti se deklarirala kao ekofeministkinja. Vjerujem u jedinstvenost svake osobe pa se opirem bilo kakvom pospremanju u pretince kolektivnog identiteta.

Ima li ikakve šanse da ekofeminizam kao životna filozofija naiđe na pobornice i pobornike na našim prostorima, da se službeno registriraju kao udruge ili političke stranke, te da ostvaruju pravo na financijsku potporu za svoje projekte u kojima promoviraju ekofeminizam, u jednoj današnjoj, prilagođenoj formi?

Ekofeminizam, odnosno objedinjavanje 'ženskih' s 'okolišnim' pitanjima, prilično je utjecajan pokret i ideologija na zapadu, a s obzirom na to da mi prije ili kasnije usvajamo ideje sa zapada, posebice ukoliko su takvi projekti dobrodošli za financiranje iz grantova i fondova, a jesu, mislim da nema zapreka da ekofeminizam zaživi i na našim prostorima. Ne baš kao politička stranka, ali kao formalna ili neformalna civilna inicijativa sigurno da.

Uza sva nastojanja realiziranja ravnopravnosti, čini se da živimo i radimo u „macho“ vremenu. To je sve očitije i u običnim razgovorima: žene se teško navikavaju govorenju u svojem rodu, pa za sebe kažu da su „političari“,“novinari“,“trgovci“ i slično. Bi li se mogla provesti masovna edukacija o govoru na temelju ravnopravnosti spolova? Je li se možda već pokušalo?

O poštivanju rodno osjetljivog jezika, a što je i obaveza koja proizlazi iz organskog zakona – Zakona o ravnopravnosti spolova, redovito raspravljam i u Saboru i van njega jer

je žalosna činjenica da se u Hrvatskoj gotovo isključivo govori u muškom rodu. No, činjenica je da sam tim svojim govorenjem dosadna ne samo muškarcima, već i iznimno velikom broju žena koje smatraju da sitničavo pretjerujem i od 'buhe radim slona'. Žalosti me što mnoge žene o sebi govore u muškom rodu, posebice kada govore u profesionalnom diskursu. Pretpostavljam da je glavni razlog tome što nas društvo od rođenja uči da je za žene 'rezervirana' privatna sfera obitelji i doma, dok je za muškarce 'normalno' okruženje javna sfera posla. U pokušaju da sebi 'osiguraju' veću profesionalnu težinu, žene prihvaćaju govorenje o sebi u muškom profesionalnom rodu. To brine kada imamo na umu da žene još uvijek najviše utječu na odgoj djece u obitelji jer to znači da žene odgajaju svoje sinove i kćeri tako da prihvaćaju nepravedne stereotipizirane rodne uloge. Sve dok žene ne osvijeste i u sebi ne raskrinkaju nepravedne patrijarhalne rodne stereotipe, svim dobrim i pozitivnim zakonima usprkos, nećemo postići društvo rodne i bilo koje druge ravnopravnosti. Moramo biti svjesne toga da nam nitko neće dati jednakopravni položaj u društvu ukoliko same ne smatramo da imamo pravo na njega.

Održivi razvoj u Hrvatskoj - nije li priča o održivom razvoju isforsirana? Možemo li govoriti o održivosti kad nam je kvota uvoza robe i usluga neizmjerno veća od izvoza? Kada nemamo vlastite opreme za proizvodnju održivih izvora energije? Kada nemamo poljoprivredni program, zakon o obnovljivim izvorima energije i i tako dalje....

Bojim se da ste u pravu. U Hrvatskoj svi izvikuju deklarativne parole o održivom razvoju i važnosti očuvanja okoliša, ali u većini slučajeva radi se o običnoj političkoj demagogiji. Za hrvatske elite, ali nažalost i dobar dio javnosti, zaštita okoliša je zadnja rupa na svirali, trinaesto nevažno prase, tema za dokone vječne studente/ice… Jer kako možemo brinuti u okolišu kada nam je gospodarstvo u kolapsu i ljudi nemaju za osnovne životne potrebe? Uvijek imamo druge, važnije prioritete, što ukazuje koliko kratkovidno gledamo i da nismo u stanju sagledati cjelinu i stvarne korijene problema ekonomske i društvene krize. Ne želimo prihvatiti činjenicu da nas ni najdosljednije poštivanje smjernica održivog razvoja neće spasiti ukoliko ne promijenimo naš cjelokupni odnos prema svijetu i društvu. Jesmo li sretniji i zadovoljniji kao društvo i pojedinci/ke ukoliko imamo više zemlje, novca, moći, položaja ili funkcija? Možda je bizarno da kao pripadnica političkih elita koja ima za hrvatske prilike prilično velika primanja govorim o tome, ali uvjerila sam se da više novca, moći i položaja ljude ne čini zadovoljnima. Upravo suprotno, često ih pretvara u nezasitne bačve bez dna koje u sebe mogu trpati sve veće i veće količine priznanja, funkcija, položaja i moći, a kao ljudi su sve frustriraniji, zločestiji, nesretniji. Vjerujem da ideja dominacije, hijerarhijskog dokazivanja i stalnog rasta i kumulacije svega – novca, moći, stvari, doživljaja - razara civilizaciju u kojoj živimo. Trebamo se pomiriti s činjenicom da ukoliko želimo opstati moramo napustiti ideju stalnog (gospodarskog) rasta kao središnje paradigme svijeta. A to znači da nam ideja održivog razvoja neće biti dovoljno radikalna. Uostalom danas sve veći broj ekonomista/ica svjetskog ugleda govori o ekonomiji nulte stope rasta i konceptu Zelenog Novog Dogovora (Green New Deal).

Imaju li zelene stranke ikakve šanse da se izbore za mjesto u Saboru? Po vašem mišljenju, kakvo je stanje na „zelenoj“ sceni u Hrvatskoj, u odnosu na EU?

U sadašnjim okolnostima 'zeleni' nemaju nikakve šanse ući u Sabor. Razloga za to je puno: razjedinjenost zelene političke scene, previše taštine i osobnih animoziteta, nedovoljno široki politički diskurs, neprepoznatljivi lideri i liderice... Osim toga, glavne stranke, i one progresivne i one konzervativne, sve više preuzimaju tzv. 'zelenu agendu' čime se sužava 'birački bazen' zelenih stranaka. Zelene stranke u europskim zemljama imaju različite položaje i utjecaj, ovisno o karakteristikama same države, biračkog tijela i tradiciji tako da nije moguće uspoređivati situaciju u Hrvatskoj i EU.

Jesu li akcije i kampanje koje već 15-tak godina poduzimaju ekološke udruge i zelene stranke u Hrvatskoj, dale, osim privremenog, poneki trajni rezultat? Koliko se naši „zeleni“ u svojim kampanjama mogu osloniti na pomoć političkih stranaka?

Sigurno da jesu. Stalni pritisak na političke elite je, ako ništa drugo, utjecao na donošenje kvalitetnijih za-

kona i ratifikaciju važnih međunarodnih konvencija i protokola. Svi/e dionici/e demokratskog procesa moraju surađivati ukoliko žele promijeniti stvari na bolje, ne samo u području zaštite okoliša, već i općenito. Međutim, ciljevi udruga razlikuju se od ciljeva političkih stranaka i tu nije moguće očekivati apsolutno suglasje. No, u demokratskim državama stranke i udruge 'osuđene' jedne na druge i moraju surađivati u cilju postizanja optimalnih rješenja.

Zašto ni civilna scena, ni politički milje ne zahtijevaju povratak zaštite prirode iz Ministarstva kulture u okrilje Ministarstva zaštite okoliša, a izdvajanje graditeljstva u, recimo Ministarstvo gospodarstva?

Ne slažem se s Vama da ni udruge, ni oporbene stranke ne traže povratak zaštite prirode u resor Ministarstva zaštite okoliša te odvajanje graditeljstva od zaštite okoliša. Udruge su prosvjedovale kada je zaštita prirode prebačena u Ministarstvo kulture, a politika SDP-e je da u Ministarstvu zaštite okoliša budu objedinjeni zaštita okoliša, prostora i svih prirodnih dobara, a da graditeljstvo, kao grana koja je u očitom sukobu interesa i sa zaštitom okoliša i zaštitom prostora, bude izvan ovog resora, najvjerojatnije u jednom od tzv. privrednih ministarstava.

Ako biste bili u mogućnosti raditi kao ministrica zaštite okoliša, koji bi Vam bili prioriteti? Kako biste organizirali ministarstvo? Biste li, kao članica vlade RH, tražili uvođenje obrazovanja za održivi razvoj u osnovno i srednješkolsko obrazovanje?

Najvažnije pitanje bilo bi realizacija projekata gospodarenja otpadom te pročišćavanja otpadnih voda jer su nam ta dva područja ekološke crne rupe, a potom realizacija projekata tzv. Zelenog Novog Dogovora. Ministarstvo zaštite okoliša i prirodnih dobra najvjerojatnije bi se sastojalo od:

1) Uprave za zaštitu okoliša i prirodnih dobra koje bi se osim pitanjima procjene okoliša, onečišćenja, klimatskim promjenama, bavilo i pitanjima zaštite svih prirodnih resursa;

2) Uprave za zaštitu prirode koja bi se osim pitanjima zaštićenih područja i svojti, bioraznolikosti i krajobraza, bavila i zaštitom prava životinja;

3) Uprave za održivi razvoj koja bi se bavila gospodarskim aspektima zaštite okoliša, odnosno otpadom, otpadnim vodama, poticanjem obnovljivih izvora energije i energetskom učinkovitošću, ekološkim turizmom i ekološkom poljoprivredom te 'zelenim' transportom i 'zelenom' industrijom;

4) Uprave za prostorno uređenje i planiranje;

5) Uprave za opću politiku zaštite okoliša i međunarodnu suradnju koja bi bila zadužena za suradnju s EU institucijama i fondovima, financiranjem eko projekata, upravljanjem okolišem, strateškim dokumentima i edukacijom. Svakako bih se zalagala i za uvođenje ekološkog obrazovanja kao obaveznog u osnovne i srednje škole.

EU i mi? Stotine direktiva kojima se moramo prilagoditi. Što od toga svega jest realno provedivo? Na primjer, Nitratna direktiva, EU 91/676/EEZ o zaštiti voda od onečišćenja koja uzrokuju nitrati... Nismo je još ni počeli usaglašavati, jer je kemijsko-poljoprivrednički lobi presnažan a lokalni političari i političarke slabi i nezainteresirani...

Žalosno je da usvajamo direktive EU kako bismo zadovoljili kriterije za ulazak u EU, a ne zato što želimo učiniti stvarne pozitivne promjene u Hrvatskoj. Bojim se da se nalazimo u prilično shizofrenoj situaciji jer nam ulazak u EU više nije sredstvo da postanemo bolje organizirano društvo s višim demokratskim i civilizacijskim standardima, već nam je sama EU postala cilj. Upravo zbog toga se prema direktivama ponašamo kao prema preponama koje kao trkači prema EU moramo preskočiti, ali ne i provesti. Takva će politika uskoro doći na naplatu jer naša Vlada ne pregovara s EU, ona odlazi u Brisel i tamo dobiva zadatke i naloge koje formalno izvršava. Mislim da je to pogrešno jer nam cilj ne smije biti ulazak u jednu interesnu organizaciju država, već izgradnja Hrvatske kao društva visokih civilizacijskih i demokratskih standarda, države koja će biti u stanju zadovoljiti ključne potrebe svog stanovništva: prava na rad, zdrav i siguran okoliš, kvalitetnu hranu i pitku vodu te dostatne količine što je moguće čišće energije.

GRAD NIN- EUROPSKA DESTINACIJA IZVRSNOSTI

Napisala: Lidija Komeš, ambasadorica EDEN za Hrvatsku/ HRT Radio Zagreb

Na svečanosti u Bruxellesu, u povodu Europskog dana turizma, 27. rujna, hrvatski grad Nin proglašen je Europskom destinacijom izvrsnosti, te je tako ušao u mrežu najljepših EDEN destinacija (European Destinations of Excellence) na turističkoj karti Europe. Nacionalni izbor za EDEN-destinaciju provela je Hrvatska turistička zajednica u suradnji s Ministarstvom turizma, a zatim grad Nin kao izabrano hrvatsko odredište na temu „turizam uz vode“ predstavila Europskoj komisiji za turizam u Bruxellesu. Hrvatska turistička zajednica također je na prijedlog Europske komisije izabrala svoju EDEN veleposlanicu, gospođu Lidiju Komes, novinarku Hrvatskog radija s bogatim iskustvom u obradi ekoloških tema, kako bi se EDEN učinio bolje prepoznatljivim brandom te da bi se pridonijelo promidžbi turizma koji se temelji na održivom razvoju.

Potpisivanjem „Briselske deklaracije“ u zgradi Berlaymont u Bruxellesu, u sjedištu Europske komisije, grad Nin službeno je postao članom mreže Europskih destinacija izvrsnosti ili EDEN destinacija / European Destination of Excellence/. Zahvaljujući ovoj tituli, svojoj povijesnoj jezgri i očuvanim prirodnim ljepotama –Nin je uvršten u mrežu najljepših turističkih mjesta “uz more, rijeke ili jezera“. Ove se godine za titulu Europske destinacije izvrsnosti u zemljama Europske unije natjecalo više stotina turističkih mjesta „uz vodu“ (što je bila zadana tema ovogodišnjeg natjecanja), ali EDEN priznanje osvojili su pored Nina još samo nacionalni pobjednici iz 24 zemlje.

Na svečanosti koju je upriličila Europska komisija, priznanje EDEN-destinacije uručio je direktorici Turističke zajednice grada Nina, mr. Mariji Dejanović, potpredsjednik Europske komisije za industriju i poduzetništvo Antonio Tajani istaknuvši da „očuvanost prirode i održivi turizam postaju glavni smjer europskog turizma“. Također je, uz čestitke hrvatskoj delegaciji, naglasio da smo ovaj uspjeh postigli kao „zemlja kandidat“ i izrazio želju da Hrvatska što prije „zatvori sva poglavlja“ i postane punopravna članica Europske unije, što je oko 500 uzvanika iz svih europskih zemalja popratilo srdačnim pljeskom.

Svi su ovogodišnji laureati, iskoristili mogućnost da na izložbenom sajmu u zgradi Europskog parlamenta u Bruxellesu predstave svoju turističku ponudu. Privlačnim jumbo-fotografijama ninskih plaža,flore i faune, te vrijednih povijesnih građevina, svoj je grad vrlo uspješno predstavila Turistička zajednica grada Nina podijelivši mnogobrojnim posjetiteljima promidžbene materijale o Ninu, te mirisne vrećice lavande i simbolično hrvatsko licit-

arsko srce. I skulptura Grgura Ninskog privukla je mnoge koji su, dodirnuvši mu palac, poželjeli ostvarenje svojih snova, što uključuje, izjavili su, uz osmijeh - i ljetovanje u Ninu!

Povezano s Europskim danom turizma i proglašenjem EDEN-destinacija 2010., održana je istoga dana, u istoj zgradi Europskog parlamenta Charlemagne u Bruxellesu, u najvećoj Konferencijskoj dvorani ispunjenoj do zadnjeg mjesta, konferencija o budućim smjernicama turizma. Predsjedavao je potpredsjednik Europske komisije Antonio Tajani, a među ostalima govorili su ministar turizma Francuske Herve Novelli, talijanski ministar kulture Francisko Maria Giro, belgijska ministrica kulture i turizma Isabelle Wejkmans, ministrica turizma Italije Vitoria Brambilla, porutgalski ministar razvoja i gospodarstva Jose da Silva i mnogi drugi ugledni predstavnici zemalja članica Europske unije. Njihov je jedinstveni zaključak da u zemljama Europe najkreativnija grana gospodarstva postaje turizam te se zahvaljujući upravo turizmu stvara nova strategija za izlazak iz krize i gospodarski napredak.

U stankama tijekom konferencije, svi su sudionici izravno iz dvorane ulazili na izložbeni prostor u kojem je 25 zemalja predstavilo svoje nacionalne EDEN -pobjednike, među njima i Hrvatska svoj Nin za koji je vladao poseban interes.

Plan je Europske komisije u narednih pet godina okupiti 200 najljepših mjesta Europe s očuvanom baštinom te ih zajedničkom promocijom povezati i dodatno promovirati kao ljepote Europe (Beauty of Europe).

O EDEN-u

Europska komisija provodi EDEN –projekt od 2005. godine s ciljem da se veći značaj usmjeri na izuzetno vrijedne, a manje poznate europske turističke destinacije.Tako je prve godine od hrvatskih kandidata kao EDEN- destinacija izabran Sveti Martin na Muri (na temu ruralnog turizma),naredne je godine destinacijom izvrsnosti proglašen Đurđevac-grad „picoka“ (nematerijalna baština), dok je lani titulu EDEN-destinacije (na temu zaštićenih područja) odnio Nacionalni park Sjeverni Velebit. Ove godine Hrvatsku je odlično predstavio Nin.

Započevši samo sa njih 10 , EDEN mreža danas broji 77 dragocjenih destinacija koje su se potpisivanjem Briselske deklaracije obvezale razvoj turizma temeljiti na društvenoj, kulturološkoj i ambijentalnoj održivosti. Smisao i zadaća EDEN- mreže je širenje i razmjena iskustava koja se temelje na modelima održivog razvoja, jačanje svijesti o raznolikosti i kvaliteti europske turističke ponude, ublažavanje sezonalnosti, balansiranje turističkih tokova između „preposjećenih“ i nedovoljno eksponiranih, manje poznatih destinacija.

Bogat je onaj tko shvaća da ima dovoljno

Napisao: Kruno Kartus/ tportal.hr

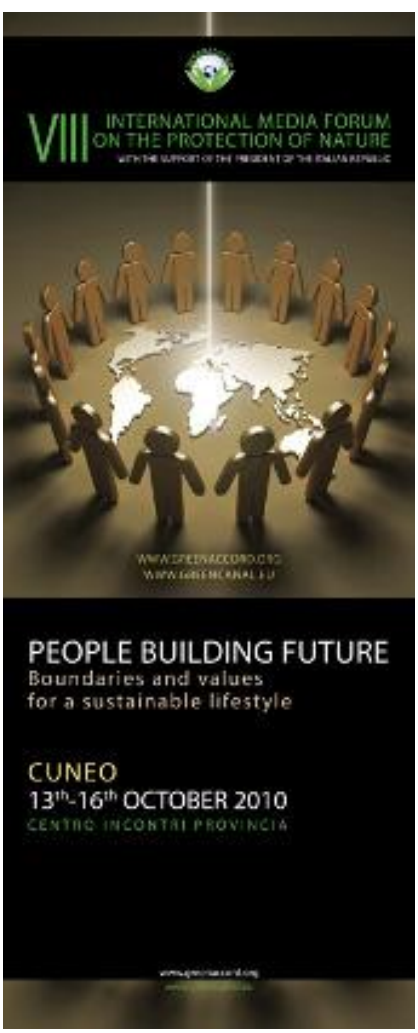
Stručnjaci u svijetu sve otvorenije kritiziraju model gospodarskog rasta kakav je dominirao prošlim stoljećem i dogmu o bruto društvenom proizvodu kao jedinom mjerilu razvoja. Umjesto na nova neodrživa iskorištavanja Zemlje, znanstvene rasprave usmjeravaju se na pitanja sreće i kvalitete življenja. Na međunarodnoj konferenciji ekoloških novinara Greenaccord održanoj od 13. do 16. listopada u talijanskom gradu Cuneo, američki ekonomist Robert Costanza postavio je jednostavno pitanje Australcu Karlsonu Charlieju Hargrovesu – zašto?

Rast znači nepovratno trošenje prirode, što uvijek rezultira stvaranjem otpada, pa odgovor da se ugroženost planeta može smanjiti inovativnim i učinkovitijim tehnologijama nije zadovoljio preko 130 okupljenih novinara iz 40 zemalja. 'Zašto zaustavljanje rasta ne predstaviti javnosti kao opciju za našu budućnost?' upitao je Costanza, profesor ekološke ekonomije na Sveučilištu u Vermonthu.

Pred sudionicima s pet kontinenata, među kojima su prevladavali novinari iz zemalja u razvoju, Costanza je ustvrdio da bi daljnje bujanje globalnog gospodarstva 'po starom' (engl. business as usual) bila prava utopija za razliku od održivog razvoja jer on pred problemom poput klimatskih promjena postaje jedini racionalni globalni koncept.

'Granice postoje, sve ostalo je utopija', zaključio je Costanza, a budući da rasprava o 'granicama rasta' traje od 70-ih, od objave studije Rimskog kluba, Leon Marshall, južnoafrički novinar lista The Star, primijetio je da su na konferenciji u Cuneo postavljena stara pitanja. 'Okupljene ovdje zanima kako postići održivi razvoj', ustvrdio je Marshall. Costanza je zato na primjeru 17 svjetskih ekosustava izračunao da je vrijednost njihovih usluga čovječanstvu gotovo dvostruko vrednija od svjetskog bruto društvenog proizvoda. U studiji od prije desetak godina pokazao je da usluge ekosustava godišnje čovjeku vrijede 33 trilijuna američkih dolara, dok svjetski BDP iznosi 18 trilijuna američkih dolara.

Profesor Sveučilišta u Barceloni Joan Martinez Alier ide dalje i tvrdi da upravo te koristi najviše osiguravaju očuvani ekosustavi mahom u nerazvijenim zemljama, ali nitko ne priznaje njihovu financijsku vrijednost. Alier uspoređuje vrijednost usvajanja goleme količine CO2 u prašumama siromašnih zemalja s dugovima koje te zemlje imaju prema industrijskim velesilama. Dug koji bogati Sjever ne priznaje Alier naziva 'ekološkim dugom', a to može biti temelj za otpis dijela financijskog gliba, iz kojeg se siromašni ne mogu izvući svojim slabim ekonomija.

Sreću ljudima ne može donijeti samo BDP

Vizijama razvoja vodećih svjetskih gospodarskih sila, drži Costanza, prevladavaju krive vrijednosti - 'više je uvijek bolje', 'ekonomija može rasti unedogled', 'siromaštvo se rješava rastom', 'priroda postoji radi čovjekova užitka' i 'privatno vlasništvo bolje je od javnog'. Održivi razvoj uspostavlja upravo suprotne stavove da je 'manje bolje', potrebu proširenja javnog sektora i slično, a njihovu održivost potkrepljuju i projekti poput mikrofinanciranja.

Umjesto agresivne ekonomije, kojom dominira pitanje visine bruto društvenog proizvoda, sudionici foruma u Cuneu navode sreću i kvalitetu življenja kao mjerilo napretka. 'U Americi od 1950. godine raste BDP, ali smanjuju se pokazatelji kvalitete življenja. Zato govorimo o recesiji sreće', upozorio je Costanza.

Umjesto BDP-a kao mjerila razvoja, sve više se uvažava ekološki otisak, kao mjerilo utecaja pojedinca, države ili proizvoda na planetu, te UN-ov indeks ljudskog razvoja kao pokazatelja, osim ekonomske i ekološke komponente, također i razvoja društvenih odnosa. Izvještaje o ekološkom otisku zemalja godišnje objavljuje nevladina organizacija Svjetski fond za prirodu (WWF), a dokazuje da kad bi svih 6,8 milijardi ljudi na svijetu prihvatilo način život Amerikanaca, trebale bi nam četiri i pol Zemlje.

Država nije loš vlasnik

Budući da Hrvatskom vlada manija rasprodaje državne imovine, pitali smo Friedricha Hinterbergera, predsjednika Instituta za održivu

Europu iz Austrije, što misli o tvrdnji da je država loš gospodar. On je smatra potpunim promašajem. 'Vlasništvo nije presudno, nego jasna pravila i zakoni. Privatizacija proizvodnih poduzeća ima smisla, ali nikako privatizacija sustava koji osiguravaju usluge u interesu javnosti, poput vodnog i šumskog gospodarstva. Ne mogu tvrditi da se katastrofa s izlijevanjem crvenog mulja u Mađarskoj dogodila zato što je tvrtka privatna. Međutim, ne bi je bilo da su doneseni bolji propisi i da su oni poštivani. U tom smislu, nema veze je li tvrtka privatna ili javna', rekao je tportalu Hinterberger.

Hinterberger kaže da velike kompanije u Austriji obožavaju trend privatizacije u tranzicijskim zemljama poput Hrvatske i ostatka Balkana: 'Europsko tržište više ne raste, kompanije ovdje ne mogu povećavati svoj profit. Ali kod vas za to još uvijek ima prostora.'

Istrenirani potrošači

Profitu pored iskorištavanja Zemlje (prirodni resurs) treba još jedan – potrošačka snaga (ljudski resursi). Erik Assadourian s američkog Wordwatch instituta godinama proučava održive zajednice i mogućnosti prevladavanja konzumerizma i potrošače u zapadnim zemljama naziva doslovce istreniranima: 'Ono što se radi ljudima nije edukacija nego trening za tržište. Bolje prepoznajemo robne marke nego detalje i znakove prirode.' Assadourian se poslužio primjerom cvijeta kupine, koji će ljudi rjeđe prepoznati nego uređaj Blackberry.

Assadourianov stariji kolega iz Worldwatcha Gary Gardner smatra da se u dokidanje konzumerizma kao načina i smisla života mora poći s filozofskih temelja. Na početku svog govora naveo je citate iz spisa različitih religija u kojima se osuđuje neumjerenost i prevelika potrošnja. Ova pravila postoje u gotovo svim religijama, ali ljudi ih danas očito zanemaruju. 'Bogat je tko shvaća da ima dovoljno', jedan je od zaključaka daoizma koje je Gardner naveo, uz sedam Gandhijevih smrtnih grijeha.

Primjer: ekološki gradovi budućnosti

Forume posljednjih osam godina talijanska organizacija Greenaccord organizira radi umrežavanja ekoloških novinara i susreta s nekim od vodećih mislioca održivog razvoja u svijetu. Marokanski novinar Hicham Houdaifa kaže da su forumi prvenstveno korisni zbog povezivanja i suradnje novinara. 'Ove godine tematika je prilično apstraktna, a javnost traži konkretne primjere i preporuke, na što mediji moraju odgovoriti', zaključio je Houdaifa.

Njemački arhitekt Joaquin Eble, autor knjige 'Eko gradovi', govorio je o projektima izgradnje ekološki gradova i pretvaranja postojećih naselja u zone s minimalnim utjecajem na prirodu. 'Okoliš ekoloških gradova usklađujemo s okolnom prirodom i resursima, a rezultati su fantastični', kaže Eble, navodeći primjere od Tajvana do Njemačke. Eble je predstavio svoj projekt grada na Tajvanu gdje je iskorišten otpad iz okolnih farmi svinja za proizvodnju bioplina, a taj otpad godinama je stanovnicima neugodno mirisao i zagađivao vodu i tlo. U Tuebingenu, njemačkom gradu u kojem živi, na prostoru bivše kasarne izgradili su eko-naselje po uzoru na srednjovjekovnu jezgru u kojoj je sve prilagođeno pješacima. Investitori gradnje umjesto građevinskih poduzetnika bili su budući stanari udruženi u zadruge, koje su angažirale arhitekte i građevince, a rezultat je maštovito izgrađeno naselje s dvije tisuće stanara. Oni samostalno uređuju javne zelene površine kao svoje vrtove, automobili im u naselju nisu potrebni jer je sve toliko blizu da se može obići hodanjem, a imaju i bicikle.

Eble je radio na impresivnom projektu u Abu Dabiju gdje je hladnija klima u gradu postignuta usmjeravanjem ulica uzdužno prema sjeveru, odakle pušu vjetrovi sa svježim zrakom. Cijeli grad hladi se na sličan način kao nekoć maksimirski stadion svježim zrakom iz Maksimirske šume i s Medvednice, prije nikad dovršene izgradnje slavne stakleno-čelične konstrukcije.

Takvim tradicionalnim metodama, Eble u ekološkim gradovima primjenjuje nove tehnologije poput obnovljivih izvora energije, izgradnje kvalitetnih zgrada s malom potrošnjom energije za grijanje, urbanističkog rasporeda koji traži manje prometa vozila. Velike i lijepo raspoređene zelene površine, osim za rekreaciju i uživanje, ljudima služe za druženje i iskazivanje kreativnosti jer mogu biti prepuštene na uređenje zajednicama stanara. Zato suvremena istraživanja sreće i kvalitete života ljudi, osim visine plaća, u obzir uzimaju kvalitetu međusobnih odnosa u zajednici, kvalitetu javnih usluga, zdravstvo, obrazovanje, površinu zelenila po glavi stanovnika, zaposlenost, kulturne sadržaje...

Poziv na potvrđivanje Konvencije o balastnim vodama

Izvor: WOC

Svjetsko Vijeće za oceane, plovidbu, ribarstvo, akvakulturu i desalinizaciju poziva na potvrđivanja Konvencije o balastnim vodama. Za kontrolu širenja invazivnih vrsta u mora putem balastnih voda, postoji međunarodni ugovor još od 2004.godine, no globalni propisi još uvijek nisu na snazi zbog nedostatka potpisa nekoliko država. Brodarsko-plovna industrija je spremna uvesti nove tehnologije i na njihovom radu zaposlite nove stručnjake, a sve radi rješavanja ove ozbiljne prijetnje ekosustavu oceana. U međuvremenu, morska biološka raznolikost oceana i dalje će biti izložena utjecajima stranih vrsta unešenih kroz balastne vode.

Krajem listopada se japanskoj Nagoyi razmotra nova strategija sa glavnim potpisnicama Konvencije o biološkoj raznolikosti (CBD), Svjetskim oceanološkim vijećem (WOC), brodarskim i drugim industrijama koje žive od oceana. Istovremeno se pozivaju vlade država da ratificiraju Konvenciju o balastnim vodama kao pitanje najvišeg prioriteta.

Balastnim vodama teretnih brodova prenosi se između 7.000 i 10.000 morskih vrsta svaki dan, stvarajući tako mogućnosti za razvoj invazivnih vrsta. Ekonomski, socijalni, rekreacijski i ekološki troškovi mogu biti ogromni. Na primjer, zebrasta dagnja slučajno je unešena u Velika jezera te je prouzročila 5 milijardi dolara štete na cijevima za vodu, brodskim trupovima i drugim tvrdim površinama.

Konvencija za upravljanje balastnim vodama usvojena je u 2004.godini pod okriljem Međunarodne pomorske organizacije (IMO). Konvencija će stupiti na snagu nakon ratifikacije od strane 30 zemalja, što predstavlja 35% svjetske pomorske trgovačke mreže. Do sada je 26 država ratificiralo Konvenciju.

Efthimios Mitropoulos, tajnik IMO , rekao da su invazivne vrste jedna od glavnih prijetnji globalnoj bioraznolikosti i da Konvencija o upravljanju balastnim vodama ima za cilj uspostavljanje programa za iskorjenjivanje invazivnih vrsta te stvaranje mehanizama za kontrolu puteva. Peter Hinchliffe, glavni tajnik World Ocean Council izjavio je međunarodna zajednica odigrati svoju ulogu u provedbi Konvencije za upravljanja balastnim vodama, te pozvao države na potpisivanje Konvencije.

Invazivne vrste unešene balastnim vodama mogu utjecati na ribe, školjke i alge te druge kulture, te uništiti cijeli niz regionalnih akvakulturnih industrija, pa i prehrambenu. Ovi osvajači su patogeni i parazitski, te se sa svima ostalima natječu za hranu. Jednom ukorjenjeni, nemoguće ih je očistiti. "Brojni ribari širom svijeta teško su pogođeni morskih invazivnim vrstama", napominje Paul Holthus, WOC izvršni direktor. "U Crnom moru, invazivne vrste izazvale su kolaps inćuna, papalina i druge za ribarstvo vrijedne vrste te napravile stotine milijuna dolara godišnjeg gubitka. U Australiji, novopridošlice uzrokovale paralitičko trovanja školjaka."

Lisa Henthorne, bivša predsjednica Međunarodne asocijacije za desalinizaciju IDA rekla je, da je poduzimanje mjera za zaštitu zdravlja naših oceana od vitalne važnosti i zajednička je odgovornost. Bitno je da svatko tko koristi naše oceane - kao izvor pitke vode za naš ženi planet - radi zajedno s drugima na očuvanju kvalitete morskih voda, ne samo za danas, nego i za buduće generacije. WOC radi s IMO, CBD i drugim organizacijama UN-a na unaprijeđivanju oceanskih industrija i u rješavanju problema zaštite morske biološke raznolikosti.

Održivi razvoj - sve širi rascjep između ideje i provedbe

Napisala: Ljiljanka Mitoš Svoboda / ZaMirZine

Na nedavno održanoj svjetskoj konferenciji ekoloških novinara Greenaccord, prevladavalo je mišljenje da je dio čovječanstva ukrao iz prirode mnogo više nego što mu je trebalo, te na taj način poremetio ravnotežu u globalnom ekosustavu. Umjesto da prekomjerna eksploatacija prestane, ona je dobila drugi naziv: gospodarski rast.

Na svjetsku konferenciju i forum ekoloških novinara Greenaccord, koja je trajala od 13. do 16. listopada u talijanskom gradu Cuneo, u regiji Piemonte, doputovalo je 150 novinara i novinarki iz 40 država, sa svih pet kontinenata. Greenaccord je neprofitna asocijacija koja okuplja novinare, novinarke, znanstvenike i znanstvenice nacionalnih i međunarodnih medija kako bi poticali temeljne vrijednosti i održavali kontinuirane debate o ulozi i odgovornosti novinara i novinarki prema ekološkim temama.

Na konferenciji i forumu se diskutiralo o granicama rasta, etičkim granicama i debalansu između krutih znanstvenih proračuna i mekših prirodnih zakona. Svakako je na ovom svjetskom summitu novinara i novinarki prevladalo mišljenje da je dio čovječanstva na Planeti ukrao iz prirode mnogo više nego što mu je trebalo i što će mu uopće trebati, te na taj način bitno poremetio balans u globalnom ekosustavu. Umjesto da eksploatacija prestaje, ona je dobila drugi naziv: gospodarski rast.

Desetak uglednik znanstvenika, poput Joana Martineza Aliera, profesora sa Sveučilišta u Barceloni i poznatog američkog ekonomista Roberta Costanze, Erika Assadouriana iz World Watc Institute, na konferenciji i kroz forum je pokušalo, zajedno s novinarima i novinarkama, pronaći najbolji put kojim bi dokazali industrijalcima i bankarima u Kini, SAD, Europi kako je forsiranje ekonomskog rasta kroz ekslpoataciju prirode i njeno nepovratno trošenje, stvaranje otpada, remećenje klime, uništenje ekosustava i bioraznolikosti ustvari „vražje kolo“ koje neminovno vodi ka još većem osiromašenju i siromaštvu i na koncu samouništenju.

Predsjednik Svjetske asocijacije okolišnih novinara i novinarki IFEJ, Indijac Darryl De Monte pozvao je sve prisutne na umrežavanje, međusobno informiranje i razmjenu informacija, jer se tako može učiniti mnogo za očuvanje okoliša, socijalnu pravdu i smanjenje moći korporacija, pogotovo što nam suvremeni način komuniciranja to omogućuje.

Među okolišnim novinarkama i novinarima bili su i Dick Russel, poznati američki novinar i aktivista, Cristine MacDonalds, autorica knjige o korupciji unutar ekoloških i zelenih pokreta, nekoliko europskih i mnogo novinara i novinarki iz trećeg svijeta: Afrike, Indije, Azije. Njihovi problemi i uvjeti rada, sloboda govora i pisanja, poimanje zaštite okoliša i održivog razvoja te načini kako oni obavljaju svoj novinarski posao, u mnogočemu se razlikuje se od naših, europskih, a u nekim situacijama i do međusobnog nerazumijevanja.

Na Greenaccordovoj konferenciji i forumu sudjelovao je i Hicham Houdaifa, novinar nekadašnjeg Le Journala Hebdomadaire, jedinog opozicijskog i dosta popularnog tjednika, koji je godinama izlazio u Maroku. Za mnoge marokance taj je magazin bio jedini prozor u svijet socijalne i političke pravde. Le Journale, politički magazin, ukinut je uredbom marokanskih vlasti, točnije administracije kralja Mohammeda VI. Do konačne zabrane štampanja Le Journala, njegovi su novinari preživjeli velike pritiske, progone i preseljenja radi vlastite zaštite, čak i blokiranje privatnih bankovnih računa. Sa nekoliko uzastopnih tužbi sudu i novčanih kazni, „neslužbenih“ dogovora sa reklamnim agencijama radi bojkota reklamnog prostora u Le Journalu, na kraju ih je administracija marokanskog kralja savladala tužbom za klevetu i novčanom kaznom od 350.000 eura, jer su objavili nekoliko oštrih kritičkih osvrta o kralju Muhammedu VI, njegovoj vladavini, Polisario Fronti, zlouporabi međunar-

odne humanitarne pomoći, kraljevim rudnicima fosfata i njegovoj korporaciji ONA. Reporteri bez granica opisali su „suđenje“ Le Journalu i njegovim novinarima kao "politički motivirano i nepravedno", ali kralj je jedino na taj način mogao zadati fatalni udarac tim opozicijskim, tada već neprijateljskim novinama. Konačno su se ugasile 2009.godine.

Nastavivši rad kao freelancer, novinar Hicham Houdaifa posvetio se borbi za ljudska prava. „Maroko je u posljednjih nekoliko godina zabilježio pad u području ljudskih prava i medijskih sloboda, to potvrđuju u svojim izvještajima organizacije poput Human Rights Watch , Freedom House i Amnesty International. Maroko kao država koja ima posebni status u EU, primajući „financijsku sreću“ iz EU, prikriva istinu da se događa korupcija u vitalnim sektorima kao što su sudstvo i obrazovanje“ kaže Hicham. Ali u posljednje vrijeme iz veleposlanstva EU u Rabatu stižu poruke da ako kraljevstvo želi ići naprijed u suradnji sa EU, mora otvoriti vrata većoj demokratizaciji zemlje i slobodi medija i govora.“

Marokanski kralj Mohammed VI je došao na vlast prije devet godina. U njegovim rukama je ogromni rudnik fosfata, brojna poljoprivredna dobra, korporacija ONA sa velikim kompanijama za komunikacije INWI i energetsko-komunalne poslove NAREVA. Muhammed VI svjestan je prirodnog bogatstva –fosfata kojeg Maroko ima u ogromnim količinama, pa znade zašto ga Europa treba. Naime, suvremena forsirana poljoprivreda i proizvodnja hrane ne može se odvijati bez upotrebe fosfata u umjetnom đubrivu.

Europa je najveći uvoznik marokanskog fosfata (za prijenos sirovog fosfata izgrađen najduži trakasti transporter u svijetu -Saharski transporter duljine 100 km), ali pored marokanskog fosfata na tržištu je i sve jeftiniji –kineski. Zato se u međusobnim odnosima, kralj Maroka sve češće želi pokazati kao demokratizirana osoba koja vlada državom u kojoj ljudska prava uopće nisu ugrožena. Tako je prvi među svim muslimanskim zemljama donio zakon o ravnopravnosti žena, te zabranio udaju djevojaka mlađih od 18 godina. „No, u praksi se to vrlo slabo poštuje, pogotovo u ruralnom području Maroka, iza planinskog područja prema pustinji. U ruralnom području živi gotovo polovica od ukupnog broja stanovništa Maroka, a ruralno stanovništvo je nosilac siromaštva koja u nekim naseljima graniči sa bijedom. Kako sa 2 dolara dnevno provoditi održivi razvoj ili misliti na zaštitu okoliša? Kako da o kvaliteti života razmišljaju djevojke i djevojčice iz marokanske zabiti, kada one nose veliku odgovornost- nabavku pitke vode za svoje familije?

Dnevni zadatak nabavljanja vode je ženski posao, posebno je

to težak zadatak u zimi. Zato su djevojke iz ruralnih područja u 90% nepismene, jer nemaju vremena pohađati školu. Ova situacija je postala nacionalno pitanje, jer u Maroku je osnovno školovanje do 15 godina starosti –besplatno, ali za seosku žensku populaciju neizvedivo. Zato se često dogoađa da djevojke ili djevojčice bježe iz zaostalih siromašnih sela u gradove i luke na obalu, te svojim neznanjem postaju laka meta dilerima, žrtve traffickinga, prostitucije, zaraznih bolesti i drugih zala," objašnjava Hachim Houdaifa.

Sudar dvaju civilizacija, europske i afričke, forsirano iskorištavanje prirodnih dobara sjeverne Afrike, dakako i Maroka, briše svaku nadu u održivi razvoj. Iako na tome kontinentu niču nevladine organizacije kao gljive poslije kiše, a upravo Europa daje milijune eura za jačanje civilne scene, opismenjavanje i slobodu medija (do 2013.godine 12 milijardi eura za EuroMediteransku regiju) , ostaje mnogo otvorenih pitanja kamo će taj novac otići.

Marokanska kraljevska administracija raduje se i potiče masovni turizam, tako zvani eko-turizam, pa sve veći broj turista stiže u područje. Europljani luduju za egzotikom Magreba, no pri tome ne razmišljaju je li pri konzumiranju turističkih užitaka Casablance ili Tangera sudjeluju u kršenju ljudskih prava lokalnog stanovništva ili iscrpljivanju krkog predpustinjskog ekosustava već narušenog modernim prometnicama.

Stanovništvo ruralnog dijela Maroka moglo bi ubrzo biti svrstano u ekološke izbjeglice. Naime, sve jačim sušnim periodima kao posljedicama klimatskih promjena pridružuju se korporacije koje žele unovčiti pustinjske sunčane blagodati. Kralj Muhammed VI, osim što širi svoje rudarsko područje upravo u planinski dio, gdje su nalazišta kobalta, svojom se tvrtkom NAREVA pridružio projektu DESERTEC, kako bi postao, kako sam kaže „energetski magnat" u priozvodnji i prodaji sunčeve energije. To ne bi bilo tako loše da ne ide na uštrb ruralnog stanovništa Maroka iz planinsko- pustinjskog područja koje će kad tad zasmetati pogonima dolazećih svjetskih korporacija.

Maroko i druge države na afričkom kontinentu obuhvaćene su UNDP-ovim programom za razvoj i Agendom 21, te različitim ogromnim i skupim programima svjetskih organizacija poput UN, World Health Organization i sličnih. Nekoliko je marokanskih gradova provodilo edukacije i treninge o održivom gospodarenju otpadom, ali vidljivog pomaka nema, jer gradovi proizvode oko 2,8 milijuna tona komunalnog otpada godišnje. Onečišćenje vode i zemljišnih resursa je veliko, zbog bacanja odlaganja industrijskog i komunalnog otpada u ocean.

Opskrba vodom često je problematična zbog miješanja sa zagađenom otpadnom vodom iz gradskih kanalizacija. Unatoč strogim zakonima koji reguliraju lov i ribolov, trenutno je ugroženo 18 vrsta sisavaca, 11 vrsta ptica i oko 182 biljne vrste, a obalne močvare isušene su radi širenja urabin zona i poljoprivrednih površina.

„Održivi razvoj, zaštita okoliša, pravo na zdrav i kvalitetan život-da, to sve ulazi u ljudska prava i slobodu. Ali kako da ja to objasnim siromašnim seljacima i seljankama i njihovoj djeci koji žive u autokratskoj državi, koja ne mogu u školu jer moraju tražiti i donositi pitku vodu? Ne znaju što su gradovi, što je sveučilište, što se događa iza planine Atlas. Oni, kao dio marokanske javnosti, traže konkretne primjere i preporuke, na što mediji moraju odgovoriti", kaže novinar Hachim. Na njegovo pitanje razvijeni svijet nema drugog odgovora, osim doniranja „financijske" sreće.

SVJETSKE RIJEKE U GROZNOM STANJU, HRVATSKA SVOJE KANALIZIRA

Napisao: Kruno Kartus/tportal.hr

Kao posljedica degradacije ekosustava koji stanovništvu osiguravaju pitku vodu i hranu, sudjeluju u globalnom ciklusu vode, vodom opskrbljuju druge dijelove prirode i važan su izvor bioraznolikosti, polovica čovječanstva Zemlje suočit će se s problemima povezanima s vodom do 2030. godine. Studija grupe znanstvenika objavljene u rujnu u časopisu Nature pokazuje da oko 80 posto ljudi na svijetu živi u područjima gdje su rijeke devastirane. 'Rijeke širom svijeta uistinu su u kriznom stanju', kaže Peter B. McIntyre, koautor studije i profesor zoologije na američkom Sveučilištu Wisconsin-Madison.

McIntyre tvdri da su načini devastacije rijeka slični u različitim dijelovima svijeta: širenje industrijske poljoprivrede, razvoj industrijskih postrojenja, prekrajanja riječnih tokova, kemijska zagađenja te zagađenja koja su posljedica pogoršanja kvalitete drugih dijelova okoliša, tla i zraka: 'Zaprepastilo nas je da se neke od najugroženijih svjetskih rijeka nalaze u najrazvijenijim zemljama - SAD-u i Europi.'

Autori studije upozoravaju da se, paradoksalno, na devastacije rijeka u cijelom svijetu troše velika financijska sredstva i resursi, ali investicije se u konačnici ne isplate. 'Sada znamo, financijski je mnogo učinkovitija zaštita rijeka jer nas sanacije koštaju mnogo više. Doslovce je jeftinije zadržati ove ekosustave nego ih uništiti, pa izmišljati inženjerska rješenja', objasnio je koautor studije Charles J. Vörösmarty, stručnjak za globalne vodene resurse sa Sveučilišta u New Yorku. Pozitivan je primjer, navodi, New York gdje je tijekom 80-ih shvaćeno da je jeftinije zaštititi i poboljšati stanje šuma i močvara Catskill i Delaware nego potrošiti šest do osam milijardi dolara na sustav za pročišćavanje otpadnih voda.

Studija je još i suzdržana

Zagađenja, izgradnja brana i hidrocentrala, intenzivna poljoprivreda, isušivanja i odvodnja, pregradnje vodotokova i močvara, toliko su devastirali riječne ekosustave da su

oni u krizi, pokazala je studija grupe znanstvenika, prva takve vrste u svijetu, objavljena u rujnu u časopisu Nature. Znanstveni tim istraživanje je bazirao na podacima o 23 faktora koji utječu na stanje rijeka i izradio računalni model pomoću kojega su iscrtali svjetsku kartu stanja riječnih ekosustava, prvu takvu mapu u povijesti. Više od 65 posto svjetskih rijeka je u nevolji, a to je vrlo konzervativno mišljenje jer nije bilo dovoljno podataka da se istraži utjecaj klimatskih promjena, farmaceutskih proizvoda, otpada iz rudarstva te masovnih transfera vode između vodnih slivova. Autori su izradili web sjedište. Izvještaj UNESCO-a nalazi se ovdje, najnoviji Globalni pregled bioraznolikosti ovdje. .

Zbog pogubnog odnosa prema rijekama, štete će se sve više vidjeti u slatkovodnom ribarstvu i to će u nerazvijenim zemljama imati velike socijalne i zdravstvene posljedice, upozoreno je u petak izvještajem UN-ova programa za okoliš (UNEP) predstavljenim na konferenciji zemalja potpisnica Konvencije o zaštiti bioraznolikosti, 22. listopada u Nagoyi u Japanu. U izvještaju se procjenjuje da se iz rijeka u cijelom svijetu godišnje izlovi preko 30 milijuna tona ribe, a ta hrana u pojedinim dijelovima svijeta ljudima osigurava i do 40 posto potreba za bjelančevinama. Dvije trećine te ribe služi kao hrana stanovništvu u najnerazvijenijim zemljama Azije, četvrtina Africi, a manji dio bogatijima. Slatkovodno ribarstvo osigurava 60 milijuna radnih mjesta, a na više od polovici poslova zaposlena je ženska radna snaga. Takvi podaci, navode u UNEP-u, dokazuju koliko je važno očuvati stabilnost riječnih ekosustava kako bi se spriječila glad u nerazvijenim zemljama.

Međutim, ako se nastavi dosadašnji tempo uništavanja rijeka do 2030. godine, polovica stanovništva suočit će se s velikim problemima, ističe se u drugom UNESCO-ovom izvještaju objavljenom početkom godine. Kao primjer, Globalni pregled o bioraznolikosti (GBO-3), također promoviran na konferenciji u Nagoyi, tvrdi da je do 1985. godine u Europi i Sjevernoj Americi isušeno između 56 i 65 posto kopnenih vodenih sustava koji su bili pogodni za intenzivnu poljoprivredu. U sjevernoj Grčkoj od 1930. godine, u samo sedamdeset godina, isušeno je dvije trećina močvara, a u Španjolskoj 60 posto tih ekosustava važnih za pročišćavanje vode, obranu od poplava, navodnjavanje, ribarstvo, očuvanje bioraznolikosti, razvoj turizma.

Zbog vlastitih pogrešaka Europska unija u Okvirnu direktivu o vodama (WFD) unijela je pravilo 'više prostora rijekama', koje nastoji provesti takvo upravljanje koje će postupno povratiti prirodne vodotokove. Međutim, stručni tim njemačkog Ministarstva okoliša nakon dvogodišnjeg istraživanja od 2007. do 2009. godine izvijestio je da provedbu te direktive u Hrvatskoj ometaju institucije kojima vlada zastarjelo razmišljanje usmjereno upravo na tehničko-građevinsko reguliranje rijeka. U tom izvještaju, objavljenom na stranici twinning projekta www.wfd-croatia.eu, osobito su kritizirali Hrvatske vode. Njemački stručnjaci preporučili su da 'zaštita voda mora postati prioritet Hrvatskih voda' te da 'renaturalizacija i reaktivacija naplavnih nizina mora biti integrirana u mjere zaštite voda'.

Unatoč toj preporuci, određene hrvatske institucije planiraju suprotno. Hrvatske vode od Ministarstva kulture tražile su dopuštenje za prekrajanje ušća rijeke Mure, zaštićenog ornitološkog rezervata Veliki pažut, kako bi se sačuvao dio željezničke pruge u susjednoj Mađarskoj. Podsjetimo, tportal je pisao da su, nakon što je sredinom godine Uprava za zaštitu prirode Ministarstva kulture odbila taj zahtjev, Hrvatske vode poslale novu studiju kojom tvrde da takav zahvat ima prevladavajući javni interes i da je, dakle, važniji od zaštite prirode. Hoće li Veliki pažut ostati nekanalizirano stanište brojnih rijetkih vrsta ptica, dabrova i zaštićenih biljaka, još je uvijek neizvjesno jer je studija je do kraja listopada na javnom uvidu.

Ekološke nevladine organizacije upozorile su nedavno da su takvi i slični planovi mogući razlog pritiska na Ministarstvo kulture i odgađanja potpisivanja Deklaracije o uspostavi Prekograničnog rezervata biosfere Mura - Drava - Dunav. Kako je tportal prošli tjedan prvi objavio, tijekom konferencije o biološkoj raznolikosti u Nagoyi, Austrija, Mađarska, Srbija i Slovenija potpisat će tu deklaraciju, ali Hrvatska će svoj potpis odgoditi iako je zajedno s Mađarskom jedna od inicijatorica tog rezervata. Euronatur, WWF i Hrvatsko društvu za zaštitu ptica i prirode već su rekli da će ovo biti najveće jedinstveno zaštićeno područje prirode u Europi, a povjerenik EU-a za okoliš Janez Potočnik dao je potporu inicijativi rekavši da predstavlja mogućnosti za širenje regionalne suradnje između pet država.

Upitani o razlozima odgađanja, u Ministarstvu kulture tportalu su odgovorili da još uvijek traje 'interna procedura' u Hrvatskoj koja prieči potpisivanje deklaracije. Još, naime, nije proglašen Regionalni park Mura - Drava, koji bi bio hrvatska baza za ulazak u prekogranični rezervat. Međutim, nejasno je zašto još nije proglašen jer bliži se kraj 2010. godine u kojoj je trebalo doći do osnivanja ovog parka, koji se proteže od Varaždinske do Osječko-baranjske županije. U reguliranju gospodarskih aktivnosti regionalni park ne donosi nikakve novosti jer je isto područje već zaštićeno ekološkom mrežom, koja predstavlja viši stupanj zaštite prirode.

S obzirom na načelo 'više prostora rijekama', treba reći da Agencija za vodne putove namjerava pokrenuti projekt produbljivanja i utvrđivanja rijeke Save u dužini od 385 kilometara, uključujući i područje Parka prirode Lonjsko polje. U to država namjerava utrošiti 591 milijun kuna, a dodatnih 31,3 milijun kuna godišnje trošiti na održavanje. Radovima se želi povećati plovnost Save od Račinovaca (granice sa Srbijom) do Siska. Međunarodna organizacija za zaštitu prirode Euronatur već je upozorila da se ista količina robe, oko 200 tisuća tona godišnje, može prevesti vlakom, a da će povećanje plovnosti Save na međunarodnu razinu plovnosti doprinijeti razvoju bosanskih više nego hrvatskih luka.

Sukob između načela zaštite prirode i razvoja infrastrukture vidljiv je na još jednom megaprojektu. Kanal Dunav - Sava, kojim država želi povezati dvije rijeke i na to potrošiti gotovo milijardu eura, mogao bi nas koštati sušenja spačvanskih šuma, koje rastu istočno od Vinkovaca. Hrvatsko šumarsko društvo još 2006. godine upozorilo je da će gradnja kanala Dunav - Sava ugroziti opskrbu vodom te najveće šume hrasta lužnjaka u Europi, ali radovi su svejedno počeli prije tri godine.